

Tohtoripromootio 2013 Oulun yliopisto

Puhe yliopistolle Tuija Huuki, KT

Arvoisa rehtori
Arvoisat promoottorit
Arvoisat promovoidut tohtorit
Arvoisat kutsuvieraat
Ladies and Gentlemen

Erään paradoksin mukaan ainut muuttumaton asia on ainainen muutos. Promootiojuhlallisuudet sisältävät joukon perinteitä, jotka ovat pitäneet pintansa muutosvoimilta. Eräs perinteistä on puhe naiselle, jonka kuulemme myöhemmin illalla. Sen sijaan emme kuule puhetta miehelle. Kuvittelenkin tämän puheen olevan eräällä tapaa puhe miehelle, kun kohdennan sanani yliopistolle teidän kauttanne, arvoisa rehtori, työtäni tukeneen yhteisön miespuolisena edustajana.

Muutos, jonka keskellä Oulun yliopistossa paraikaa elämme, koskee organisaation rakenteita ja taloutta. Uudessa talousmallissa entistä merkittävämpi osa rahoituksesta ehdotetaan myönnettäväksi strategisina perusteina. Tämä tarkoittaa painetta asettaa työyhteisömme jäseniä vastakkain ja kilpailuasetelmiin. Toivonkin yliopistossa ymmärrettävän, että ollakseen hyvä työpaikka, yliopiston on huolehdittava entistä tarkemmin työntekijöiden jaksamisesta ja hyvinvoinnista samalla kun se vaatii työntekijöiltä entistä kovempaa kilpailukuntoa.

Meillä ja maailmalla on rankattu eri tahojen toimesta parhaita työpaikkoja jo vuosikymmenten ajan. Niitä näyttäisi yhdistävän vahva arvopohjainen organisaatiokulttuuri. Tämä tarkoittaa sitä, että organisaation asettamat arvot ohjaavat yhteisön rakenteita ja käytänteitä aidosti johdosta ruohonjuureen asti. Arvomäärittely näyttäisi olevan ominaista myös maailman parhaiksi rankatuissa yliopistoissa – ainakin jos on uskomista yliopistojen nettisivuihin, joissa arvoille on suotu näkyvä paikka.

Arvokeskustelun vahvistaminen olisi ajankohtaista nyt myös Oulun yliopistossa. Oivallisen lähtökohdan tarjoaa yliopiston strategia. Siinä ihminen on asetettu vahvasti toiminnan keskiöön. Haastankin teidät, arvoisa rehtori, tukemaan arvokeskustelun syventämistä ja vahvistamista yliopistossamme. Arvokeskustelulla voitaisiin ehkäistä se vaara, että strategia typistyisi likinäköiseksi ja pidemmällä perspektiivillä kestävämmäksi kilpajuoksuksi rahan perässä. Filosofi Martha Nussbaumin tavoin uskon myös, että arvotietoisuus auttaisi yliopistoa muistamaan, että tiedettä ei voi tehdä pelkästään taloudellisen kilpailun ja voitontavoittelun ehdoilla. Uskon lisäksi, että arvokeskustelu osaltaan voi estää tiedettä pirstaloitumasta tavalla, jossa ajaudutaan kapeiden erikoisalojen erikoisosaajiksi ilman ymmärrystä laajemmista kokonaisuuksista. Ja sitä lopputulemaan jokainen tutkija tietysti haluaa välttää, että kun tutkimussektori alati kapeutuu ja tutkijan tietämys karttuu, tutkija lopulta tietää aivan kaiken – ei mistään.

Tutkimuksen kokonaisarvioinnin RAE2013 innoittamana perustimme 118 tutkijan LUMINOUS-tutkimusyhteisön, jossa yhdistimme luovan rohkeuden laajoihin ja monitieteisiin näkymiin. LUMINOUS-ryhmässä tutkimme kestävyyttä pohjoisissa yhteisöissä. Tutkijat edustavat 16 eri tutkimusryhmää useista eri tiedekunnista. Ryhmän arvot – eettisyys, tasa-arvo, moninaisuus, hyvinvointi, osallisuus ja turvallisuus – on mietitty tarkoin. Ne pyrkivät vastaamaan ajassamme esiintyviin haasteisiin kestäväällä ja pitkäjänteisellä tavalla. Tahdon kiittää teitä, arvoisa rehtori, RAE-arvioinnin avulla tutkijoille tarjotusta mahdollisuudesta ryhmittä luovasti,

ennakkoluulottomasti ja uusia näköaloja avaavasti. Tahdon myös kutsua teidät, arvoisat tutkijakollegat, tähän tutkimusyhteistyöhön kestävyiden edistämiseksi yhteiskunnassa.

Nais- ja sukupuolentutkimus paneutuu LUMINOUS-ryhmässä – ja laajemminkin – yhteisöjen sosiaaliseen kestävyteen tutkimalla pohjoisten yhteisöjen vallankäyttöä, turvallisuutta, vuorovaikutusta ja tasa-arvoa sekä sitä, millä keinoin yhteisön jäsenten potentiaaleja voitaisiin saada käyttöön kestäväällä tavalla. Omassa Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimuksessani tutkin myötäelämisen ja haitanteon rajapinnoilla tapahtuvaa vuorovaikutusta pienten lasten keskuudessa. Näitä myötäelämisen ja haitanteon mekanismeja voi kohdata myös työpaikkojen toimintakulttuureissa. Yliopistonkin tulisi tunnistaa väärinkohtelun prosessien varhaisia merkkejä, jotta emme luisuisi huomaamattamme toistemme potentiaalien tukahduttamiseen. Yhtä lailla yliopiston tulisi tukea vuorovaikutuksen myötätuntoisia mekanismeja kyetäkseen rakentamaan luovia ja eettisesti kestäviä yhteisöjä. Vuorovaikutuksen laadunhan on todettu olevan myös yksi keskeinen hyvän työpaikan indikaattori.

In this speech, I have stressed how important it is for the University of Oulu to maintain an ability to unite specialised, courageous creativity into wider contexts. I have invited the university to engage in deeper dialogue about its core values, so as to ensure the sustainability of its strategy. I have also returned thanks to the university rector for ‘Research Assessment RAE2013,’ which was carried out this spring. RAE inspired us to establish the ‘LUMINOUS’ research community, in order to investigate the sustainability of northern communities through multi-disciplinary research. My part in LUMINOUS is to examine how power, conflict, and compassion shape young children’s relationships and peer cultures.

Palatakseni lopuksi kysymykseen puheesta naiselle ja puheesta miehelle: En ole varma siitä, että puhe naiselle olisi mielekäs tohtoripromootiossa. Sehän edustaa aikaa, jolloin naiset eivät voineet väitellä. En ole varma siitäkään, että puheen lisääminen miehelle parantaisi tilannetta – varsinkaan kun merkillepantavan usein väitöskirjatyönsä juuri valmiiksi saaneella tohtoriniaisella on ehtinyt kadota mies, jolle pitää puheita.

Toivotan teille, arvoisa rehtori, voimaa ja inspiraatiota tärkeässä työssänne edesauttaa oikeudenmukaista ja pitkällä tähtäimellä kestävästä päätöksentekoa yliopistossamme. Teille, arvoisa juhlaväki, toivotan riemukasta yliopistollisen opiskelun päätösjuhlaa.